11/08/2020

«Η χαμένη (ή κρυμμένη) Ρωμηοσύνη»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Του Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιεροθέου

Διάβασα ἕνα σημαντικό ἄρθρο τοῦ δημοσιογράφου Νίκου Χειλαδάκη πού δημοσιεύθηκε στήν ἱστοσελίδα του, ἀλλά καί σέ περιοδικό (Τρίτο Μάτι, τεῦχος 219, Μάϊος 2014), μέ τίτλο «Ἡ χαμένη Ρωμιοσύνη», πού ὅπως φαίνεται ἀπό τό περιεχόμενό του μᾶλλον ἀφορᾶ τήν κρυμμένη Ρωμηοσύνη, καί θά κάνω μιά μικρή παρουσίασή του.

1. Κρίση τουρκικῆς ταυτότητας

Τό ἄρθρο αὐτό ἀναφέρεται στόν πληθυσμό τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί γενικότερα τῆς σημερινῆς Τουρκίας καί ὑποστηρίζει ὅτι μέσα σέ αὐτό πού χαρακτηρίζουμε τουρκικό πληθυσμό βρίσκεται ἡ «χαμένη Ρωμιοσύνη», «πού ἔμεινε στήν Τουρκία μετά τό 1922 καί σήμερα ἀναζητᾶ τήν ταυτότητά της». Οἱ Τοῦρκοι ἀναρωτιοῦνται ἐάν οἱ παπποῦδες τους ἦρθαν ἀπό τήν Κεντρική Ἀσία ἤ εἶναι ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων.

Παρατίθενται διάφορες ἀπόψεις καί θεωρίες Τούρκων καθηγη-τῶν, δημοσιογράφων καί γενικά προβληματισμένων ἀνθρώπων πού διατυπώθηκαν τά τελευταῖα χρόνια καί ἀναφέρονται στήν ταυτότητά τους καί στήν πραγματικότητα παρουσιάζεται «ἡ μεγάλη κρίση ταυτότητας τῆς σημερινῆς Τουρκίας».

Οἱ ἐπιστήμονες καί διανοητές, πού ἀνα-φέρονται ὀνομαστικά στό ἄρθρο, προσπαθοῦν νά καταρρίψουν «τόν τεχνικό μύθο γιά τήν τουρκική ἐθνική ταυτότητα», τήν ὁποία κατασκεύα-σε μέ πλαστά ὑλικά ὁ ἱδρυτής τῆς τουρκικῆς δημοκρατίας (ἑνός καθαρά τεχνητοῦ Κράτους), ὁ Μουσταφά Κεμάλ, ὁ ἐπονομαζό-μενος “Πατέρας τῶν Τούρκων” (Ἀτατούρκ)».

Πρόκειται γιά κρίση τῆς τουρκικῆς ταυτότητας, πού ἐπικρατεῖ σέ Τούρκους πού ζοῦν στό σύγχρονο Τουρκικό Κράτος.

2. Οἱ κρυπτοχριστιανοί

Τό ἄρθρο ξεκινᾶ ἀπό τίς ἀπόψεις τοῦ ἀρθρο-γρά-φου ὅτι μέ τήν ἀνταλλαγή τῶν πληθυσμῶν, μετά τήν συνθήκη τῆς Λωζάνης πού ὑπογράφηκε στίς 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1923, δέν ἔφυγαν ὅλοι οἱ Ρωμηοί, ἀλλά ὑπῆρξαν χιλιάδες Ρωμηοί «πού προτίμησαν νά μείνουν στά πατρικά ἐδάφη, στά ἱστορικά καί ἅγια ἐδάφη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, δηλώνοντας ὅτι γίνονται μουσουλ-μάνοι, καθώς τό βασικό κριτήριο τῆς ἀνταλλαγῆς ἦταν τό θρη-σκευτικό».

Ὁ Τοῦρκος καθηγητής τῆς ἱστορίας Γισούφ Χαλάτσογλου, σέ δημόσια ὁμιλία του δήλωσε ὅτι «τό 1924, στή Μικρά Ἀσία, 130.000 χριστιανοί γιά νά παραμείνουν στίς πατρίδες τους καί νά μή συμπεριληφθοῦν στούς ἀνταλλάξιμους, ἀναγκάστηκαν νά δηλώσουν πώς εἶναι μουσουλμάνοι καί μάλιστα Ἀλεβῆτες, μιά θρησκευτική ταυτότητα πού τούς ἔδινε τή δυνατότητα νά διαφο-ροποιηθοῦν ἀπό τό ἐπίσημο σουνιτικό θρησκευτικό δόγμα».

Σύμφωνα μέ μελέτη τῆς Τουρκάλας ἱστορικοῦ τοῦ Πανε-πιστημίου τῆς Μερσίνας Fahriye Emgili πού συντάχθηκε τό 2005, ἀλλά δημοσιεύθηκε τό 2012 μέ τίτλο «Προσηλυτισμός, (στό Ἰσλάμ) σάν μιά προσπάθεια διάσωσης-ἐξαίρεσης ἀπό τήν

Ἀνταλ-λαγή, (τῶν πληθυσμῶν)», γίνεται ἀναφορά σέ πολλά περιστατικά πού ἔχουν καταγραφεῖ στά ἀρχεῖα τῆς ἐποχῆς. Σύμφωνα μέ αὐτήν τήν μελέτη «ὑπῆρξαν ἀμέτρητες περιπτώσεις ὅπου οἱ Ἑλληνορθό-δοξοι ἀποφάσισαν νά μείνουν -εἴτε δηλώνοντας ὅτι προσέρχονται στό Ἰσλάμ, ἤ ἀκόμα πιό συχνά, μέ διάφορους περιστασιακούς γάμους, ὅπου κυριαρχοῦσε ἡ προσδοκία νά σώσουν τίς περιουσίες καί τά σπίτια τους καί νά παραμείνουν στήν προγονική τους γῆ».

Σέ ἄρθρο στήν τουρκική ἐπιθεώρηση «Aksyon» (Μάρτιος 2005) μέ τίτλο «ἐπιστρέφουν, στίς πατρογονικές τους θρησκεῖες» γίνεται ἀναφορά «σέ πολλές ἐπώνυμες περιπτώσεις μουσουλμάνων πού μετά ἀπό πολλά χρόνια δήλωναν ὅτι θέλουν νά ξαναγίνουν Χριστιανοί Ὀρθόδοξοι, ὅπως ἦταν οἱ πρόγονοί τους».

Ἡ Τουρκική ἐφημερίδα Radikal στίς 15 Φεβρουαρίου 2013 δημοσίευσε ἄρθρο μέ τίτλο: «Στήν Τουρκία ζοῦν ἑκατον-τάδες χιλιάδες κρυφοί Χριστιανοί», καί στήν ἐφημερίδα Ekspres δημοσιεύθηκε ἄρθρο ἀπό τήν δημοσιογράφο Yasemin Güs μέ πιό χαρακτηριστικό τίτλο «στήν Ἀνατολία ὑπάρχουν χιλιάδες κρυμ-μένες ἀπό τό παρελθόν χριστιανικές οἰκο-γέ-νειες». Ἡ δημοσιο-γράφος ἀναφέρεται στό γεγονός ὅτι «οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν τῶν Ρωμιῶν ἐνῶ ἐπίσημα δηλώνουν ὅτι εἶναι Τοῦρκοι μουσουλμάνοι, παρά ταῦτα στά σπίτια τους ἐξακολου-θοῦν νά εἶναι χριστιανοί καί νά ἀκολουθοῦν τίς χριστιανικές θρησκευτικές ἑορτές», «πι-στεύ-ουν στόν Χριστό» καί ἐνῶ φαίνον-ται μουσουλμάνοι «στήν πραγ-μα-τικότητα εἶναι κρυμμένοι χρι-στια-νοί».

3. Γηγενής πληθυσμός καί Τοῦρκοι

Τό κείμενο αὐτό τοῦ Νίκου Χειλαδάκη πού παρουσιάζω ἐδῶ καί ἀναφέρεται στήν «Χαμένη Ρωμιοσύνη» πηγαίνει καί βαθύτερα. Ἀναφέρεται στόν Τοῦρκο δημοσιογράφο-ἀρθρογράφο Ahmet Altan, πού ἐγράφη στήν ἐφημερίδα Taraf, «ὅτι οἱ Ὀθωμανοί ἵδρυσαν τήν πρώτη τους ἡγεμονία τό 1299, ἐνῶ τά πρῶτα τουρκικά φῦλα εἶχαν ἔρθει στήν Μικρά Ἀσία μετά τό 1071». Ἑπομένως, σύμφωνα μέ τόν Τοῦρκο ἀρθρογράφο, «δέν μπορεῖ στήν συνέχεια νά ἐξαφανίσθηκαν οἱ γηγενεῖς κάτοικοι πού ἀριθμοῦσαν πολλά ἑκατομμύρια, ἐκτός καί ἄν, ὅπως λέει μάλιστα εἰρωνικά ὁ Ἄλπ Ἄρσλον, ὁ ἡγέτης τῶν πρώτων Σελτζούκων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶχε φέρει μαζί του ἀπό τήν κεντρική Ἀσία ... 70 ἑκατομμύρια τουρκόφωνους κατοίκους».

Ὅμως, ὁ Τοῦρκος αὐτός ἀρθρογράφος «δέν περιορίζεται στό νά καταρρίψει τόν μῦθο τῆς τουρκικῆς καταγωγῆς τῶν σημερινῶν μουσουλμάνων κατοίκων τῆς σύγχρονης Τουρκίας», ἀλλά «προχωρεῖ καί σέ ἔντονη κριτική κατά τοῦ Ἰσλαμιστή πρωθυπουργοῦ Ταΐπ Ἐρντογάν, καί τοῦ νεοθωμανικοῦ του ἐπιτελείου, κατηγορώντας τους ὅτι βασίζονται σέ μυθικές ἱστο-ρικές ἀναφορές πού δέν ἔχουν

καμία σχέση μέ τήν πραγματικό-τητα».

Ὁ δημοσιογράφος καταλήγει στό συμπέρασμα ὅτι οἱ σημερινοί Τοῦρκοι δέν πρέπει νά πιστεύουν «τά ἱστορικά ψεύδη πού τούς σερβίρουν», ἀλλά θά πρέπει νά ξαναγράψουν τήν ἱστορία τους καί νά ἀνακαλύψουν τίς προγονικές τους ρίζες. Ὅπως ὑποστηρίζει «οἱ σημερινοί κάτοικοι τῆς Τουρκίας θά πρέ-πει νά ἀποδεχθοῦν τήν … ἑλληνοαρμενική τους καταγωγή καί νά ἀναδείξουν ξανά τόν πολιτιστικό πλοῦτο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πού ἔχει σάν βάση του τούς λαούς πού ἡ σύγχρονη τουρκική ἱστορία θέλει νά διδάσκει ὅτι ἐξολοθρεύτηκαν ὡς διά μαγείας, μετά τήν ἔλευση τῶν τουρκικῶν φυλῶν».

Ἀναφέρεται καί ἡ μαρτυρία-ὁμολογία τῆς «Τουρκάλας» συγγραφέως Esra Elö πού τήν ἔκανε σέ τηλεοπτική ἐκπομπή μεγάλης τηλεθέασης ὅτι «δέν μπορεῖ νά ἰσχυρισθεῖ ὅτι εἶναι Τουρκάλα καί ὅτι ποτέ δέν ἔννοιωσε ὅτι εἶναι τουρκικῆς καταγωγῆς, ἀλλά ἡ καταγωγή της προέρχεται ἀπό τούς γηγενεῖς κατοίκους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας». Καί ἀκόμη πιό προχωρημένα ὁμολόγησε ὅτι «ποτέ δέν αἰσθάνθηκε πώς ἔχει αὐτό πού ἀναφέρουν ὡς τουρκική ἐθνική συνείδηση».

4. «Σκάνδαλο ἡ ἱστορία τῶν Ἀλεβητῶν»

Τό ἀκόμη ἐκπληκτικό στό κείμενο αὐτό πού ἀναφέρομαι εἶναι ὅτι γίνεται λόγος γιά τούς Ἀλεβῆτες, τούς ὁποίους ὁ ἀρθρογράφος θεωρεῖ ὡς τούς «χαμένους χριστιανούς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας».

Σήμερα οἱ Ἀλεβῆτες ἀποτελοῦν μειονότητα πού φθάνει τά 20 ἑκατομμύρια. Γίνεται λόγος γιά τό βιβλίο μέ τίτλο «Σκάνδαλο ἡ ἱστορία τῶν Ἀλεβητῶν», πού συνέγραψε ὁ Erdoğan Çinar μέ μιά ὁμάδα Τούρκων ἐρευνητῶν ὅπου ὑποστήριξαν ὅτι «οἱ Ἀλεβῆτες τῆς Τουρκίας ἀποτελοῦν μεγάλο σκάνδαλο, γιατί εἶναι στήν πραγματικότητα οἱ χαμένοι χριστιανοί τῆς Μικρᾶς Ἀσίας», μετά τήν ἐπικράτηση τῶν Ὀθωμανῶν. Ὑποστηρίζεται ὅτι «οἱ Γέροντες τῶν Ἀλεβητῶν δέν εἶναι παρά χριστιανοί πού θέλοντας νά ἀποφύγουν τόν διά τῆς βίας ἐξισλαμισμό, κατέφυγαν στή δημιουργία μιᾶς ἰσλαμικῆς αἵρεσης μέ πολλά χριστιανικά στοιχεῖα».

Στό βιβλίο αὐτό γράφεται ὅτι «τά θρησκευτικά κέντρα τῶν Ἀλεβητῶν ἔχουν κτιστεῖ πάνω σέ χριστιανικές ἐκκλησίες», οἱ Ἀλεβῆτες «ἐμφανίσθηκαν σέ μιά περιοχή στή βορειοανατολική Καππαδοκία, ὅπου ὑπῆρχε πυκνός ἑλληνορθόδοξος χριστιανικός πληθυσμός, πιστεύουν στόν Ἅγιο Γεώργιο, «στά μοναστήρια τους γινόταν ἐξομολόγηση τῶν νέων μελῶν καί μετά τήν ἐξομολόγηση τούς ἔδιναν νά πιοῦν κρασί καί νά φᾶνε ψωμί καί τυρί». Οἱ «μοναχοί» τῶν Ἀλεβητῶν τηροῦσαν ἀγαμία καί σέ πολλά σημεῖα θυμίζουν Ὀρθόδοξα Μοναστήρια. Εἶχαν μοναδική τελετουργία πού θύμιζε Μυστικό Δεῖπνο. Ἀκόμη, «οἱ γυναῖκες διατήρησαν τό

καθεστώς τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἰσότητας μέ τούς ἄνδρες». Καί τό ἀποκορύφωμα ὅλων εἶναι «ἡ ἀλεβική δοξασία γιά τή δική τους ἐκδοχή τῆς Ἁγίας Τριάδος», δηλαδή ὁμιλοῦν γιά ἑνότητα μεταξύ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Μωάμεθ καί τοῦ Ἀλί.

5. «Ἡ ἄπιστη Σμύρνη»

Ἕνα ἄλλο τεκμήριο γιά τήν χριστιανική ταυτότητα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἡ ὀνομασία γιά τήν Σμύρνη ὡς «Γκιαούρ Ἰσμίρ», δηλαδή «ἄπιστη Σμύρνη» καί αὐτό γίνεται «πολλές δεκαετίες ἀπό τήν ἀποχώρηση ἀπό τήν Σμύρνη τοῦ ἑλλη-νικοῦ στοιχείου».

Ὁ Πρόεδρος τῆς Διεύθυνσης θρησκεύματος τῆς Τουρκίας Mehmet Görmez ἔχει δηλώσει ὅτι «ἡ θρησκευτική ταυτότητα τῆς Σμύρνης εἶναι διαφορετική ἀπό τήν ὑπόλοιπη Τουρκία». Στήν σύγχρονη Σμύρνη εἶχε ἀναπτυχθῆ ἡ ἰσλαμοφο-βία, γι’ αὐτό λαμβάνονται μέτρα γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἰσλα-μι-σμοῦ μέ κτίσιμο τζαμιῶν καί ἔμφαση στόν ἰσλαμικό μυστικισμό.

6. Ὁ Χριστός στό Κοράνι καί οἱ κρυπτοχριστιανοί

Ἀκόμη, στό κείμενο τοῦ Νίκου Χειλαδάκη ἀναφέρεται ὅτι σέ μιά διάσκεψη πού ἔγινε στήν Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σαμψούντας, τήν 30-10-2013, τέθηκε ἡ ἀντιφατικότητα πού ὑπάρχει στό Κοράνιο σχετικά μέ τόν Χριστό, τόν Μωάμεθ καί τήν Δευτέρα Παρουσία.

«Ὁ Χριστός στό Κοράνι ἐμφανίζεται ὄχι ὡς Θεάνθρωπος, ἀλλά σάν ἕνας μεγάλος προφήτης προτελευταῖος πρίν ἀπό τόν Μωάμεθ πού θεωρεῖται ὡς ὁ τελευταῖος προφήτης». Στήν Συνδιάσκεψη αὐτή τέθηκε τό ἐρώτημα, χωρίς νά δοθῆ ἀπάντηση: «Πῶς στό ἱερό Κοράνι προβάλλεται ὁ Μωάμεθ σάν ὁ τελευταῖος προφήτης τοῦ Θεοῦ, ὅταν στό ἴδιο τό Κοράνι ἀναγράφεται ὅτι στήν Δευτέρα Παρουσία θά ἐμφανιστεῖ ὁ τελευταῖος προφήτης, Ἰησοῦς Χρι-στός;».

Αὐτό δείχνει ὅτι γίνονται τέτοιες συζητήσεις μέσα στίς Θεολογικές Σχολές πού δείχνουν ὅτι «τό μουσουλμανικό ἐπί-στρωμα πού ἔχει κυριαρχήσει στήν σημερινή Τουρκία, εἶναι σα-θρό καί συχνά παρουσιάζει σοβαρές ρωγμές στήν ἴδια τήν ἐπι-φάνειά του», καί αὐτό φανερώνει τήν ἀναζήτηση «τῆς χαμένης χριστιανικῆς ταυτότητας τῶν κατοίκων τῆς Τουρκίας».

Ἐπίσης, στό κείμενο τοῦ Νίκου Χειλαδάκη γίνεται λόγος σέ ἕνα δη-μο-σίευμα τῆς ἐφημερίδος Aksam (28-1-2014) μέ τήν φωτογραφία πού «ἕνας Τοῦρκος Ἰμάμης ἀναγινώσκει περικοπές ἀπό τό Κοράνι στούς μουσουλμάνους ὑπό τή σκέπη τοῦ Παντοκράτορος Ἰησοῦ Χριστοῦ»!

Τί ἀκριβῶς ἔγινε; Τό τζαμί αὐτό προηγουμένως ἦταν ὀρθόδοξος Ναός πού τό 1924 μετατράπηκε σέ τζαμί, καί καλύφθηκε ἡ τοιχογραφία τοῦ Παντοκράτορος, ἐπειδή στό Ἰσλάμ ἀπαφορεύεται ἡ ἀπεικόνιση μορφῶν. Ὅμως, ὕστερα ἀπό ἕναν τοπικό σεισμό ἔπεσαν οἱ σοβάδες πού τόν κάλυπταν καί ἀποκα-λύφθηκε ἡ εἰκόνα τοῦ Παντοκράτορος. Ἔτσι, οἱ ντόπιοι μουσουλμάνοι δέν τόλμησαν στήν συνέχεια νά τήν καταστρέψουν ἤ νά τήν σκεπάσουν πάλι μέ ἀσβέστη, ὅπως εἶναι ἡ συνήθης πρακτική τῶν μουσουλμάνων γιά τίς ἁγιογραφίες ὅταν μιά ἐκκλησία μετατρέπεται σέ τζαμί».

Καί αὐτό τό περιστατικό δείχνει «μπερδεμένες θρησκευτικές συνειδήσεις», ἴσως, ἀκόμη, καί ὑπάρχοντα ἴχνη κρυπτοχριστιανῶν πού ἐκδηλώνονται μέ αὐτόν τόν τρόπο κάτω ἀπό ἕνα καταπιεστικό δράμα τῶν κρυπτοχριστιανῶν πού ἐπιφανειακά ζοῦσαν σάν μουσουλμάνοι, ἐνῶ στήν πραγματικότητα καί κρυφά λάτρευαν τόν Ἰησοῦ Χρι-στό».

7. Δέν ὑπῆρξε τουρκική φυλή

Στό τέλος τοῦ κειμένου, ὕστερα ἀπό τήν ἀνάλυση τῶν ἀνωτέρω ὁ Νίκος Χειλαδάκης ἀναφέρει ὅτι τήν 1η Δεκεμβρίου τοῦ 2013 ὁ καθηγητής Yasin Aktay καί ἀρθρογράφος τῆς φιλο-κυβερνητικῆς ἰσλαμικῆς τουρκικῆς ἐφημερίδος Yeni Şafk στό Πανεπιστήμιο τῆς πόλης Bayburt σέ μιά διάσκεψη δήλωσε δημόσια ὅτι «δέν ὑπάρχει καί δέν ὑπῆρξε ποτέ τουρκική φυλή». Ὑποστήριξε ὅτι ὁ ὅρος «Τοῦρκος» «εἶναι ἕνα σύνθετο πράγμα καί ὅτι στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει τουρκική φυλή, ἀλλά εἶναι ἕνα συνοθύλευμα ἀπό πολλά στοιχεῖα». Αὐτή ἡ δήλωση δημιούργησε ἀντιδράσεις μέ ἀποτέλεσμα νά φύγη ἀπό τό πάνελ καί τήν αἴθουσα, ὅπου γινόταν ἡ συζήτηση.

Καί τό κείμενο τοῦ Νίκου Χειλαδάκη καταλήγει: «Γιά ὅσους παρακολουθοῦν ἀπό κοντά τίς ἐξελίξεις στήν Τουρκία, εἶναι σίγουρο πώς τέτοιες ὁμολογίες θά πολλαπλασιαστοῦν στό μέλλον καί σταδιακά θά μετατραποῦν σέ “χιονοστιβάδα” πού θά καταρρίψει τόν τεχνητό μῦθο γιά τήν τουρκική ἐθνική ταυτότητα».

8. Προσωπικές μου ἐκτιμήσεις

Ὅταν διάβασα τό κείμενο αὐτό καί τό συνέδεσα μέ ἄλλα κείμενα πού ἔχω διαβάσει στό παρελθόν καταλαβαίνω ἔντονα τό τί διεργασίες γίνονται στήν σημερινή Τουρκία.

Οἱ Ὀθωμανοί κατέλαβαν ὅλο τόν πληθυσμό τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τόν ἐξισλάμισαν μέ βίαιο τρόπο καί οἱ Ρωμηοί μέ διά-φορους τρόπους προσπάθησαν νά ἐπιβιώσουν. Ἀκόμη, καί μέ τήν ἀνταλλαγή τῶν πληθυσμῶν παρέμεινε πολύ ρωμαΐϊκο στοιχεῖο

πού ἐξισλαμίσθηκε καί κράτησε μερικά βασικά στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ τους καί τοῦ Χριστιανισμοῦ. Πῶς εἶναι δυνατόν ὅλα αὐτά τά ἑκατομμύρια πού ἀποτελοῦν τήν σημερινή Τουρκία νά εἶναι Ὀθωμανοί; Γι' αὐτό καί ὅσοι Τοῦρκοι ἐρευνοῦν τά θέματα αὐτά ἔχουν κρίση ταυτότητος.

Ὁ Κεμάλ Ἀτατούρκ, «πατέρας τῶν Τούρκων» προσπάθησε νά δημιουργήση ἕνα νέο ἐθνικό κράτος, κατά ἀπομίμηση τῶν ἄλλων ἐθνικῶν κρατῶν πού ἐπικρατοῦσαν στήν Εὐρώπη ἀπό τόν $18^{ο}$ αἰώνα καί μετά, μέ τήν ἀρχή τοῦ ἐθνικισμοῦ πού καλλιέργησε ὁ Διαφωτισμός καί ὁ Ρομαντισμός. Φαίνεται ὅτι τώρα ὁ Ἐρντογάν προσπαθεῖ νά σπάση τήν θεωρία περί Ἐθνικοῦ Κράτους καί νά φέρη στό προσκήνιο τήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία. Δέν γνωρίζω πῶς θά ἐκφρασθῆ αὐτό σήμερα καί τί ζυμώσεις θά προκαλέση στόν εὐρωπαϊκό χῶρο.

Τό γεγονός εἶναι ὅτι ὁ Ἐρντογάν σήμερα ἔχει ἕνα ὅραμα, τήν διάσπαση τῆς ἀρχῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Κράτους καί τήν ἐπάνοδο στήν Ὀθωμανική Αὐτοκρατορία. Καί διερωτῶμαι: Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες τί ὅραμα ἔχουμε; Ποιά εἶναι ἡ ἄποψή μας γιά τήν Ρωμηοσύνη μέ τήν οἰκουμενική διάστασή της; Τί πιστεύουμε γιά τήν κρυμμένη Ρωμηοσύνη στήν Τουρκία καί πῶς βλέπουμε τίς ζυμώσεις πού γίνονται σήμερα στήν Τουρκία. Ἔχουμε ὅραμα νά δοῦμε καί τούς Ρωμηούς πού εἶναι χαμένοι ἤ κρυμμένοι στόν Δυτικό Χῶρο ἤ ἀρκούμαστε ἁπλῶς στήν «Ἑλλαδίτσα μας» πού συνδέεται μέ τήν ἀρχαία Ἑλλάδα, χωρίς νά ἔχη συνέχεια; Θεωροῦμε ὅτι ἐμεῖς οἱ νεοέλληνες ἔχουμε μόνον παππού (ἀρχαία Ἑλλάδα) χωρίς νά ἔχουμε πατέρα (Χριστιανική Ρωμανία); Τί εἴμαστε τελικά καί ποιά εἶναι ἡ ταυτότητα τοῦ σημερινοῦ Τούρκου καί ποιά εἶναι καί ἡ δική μας ταυτότητα, καί τί εἶναι οἱ Ἀλε-βῆτες;

Αὐτά εἶναι ἐρωτήματα πού προσδιορίζουν τήν ταυτότητά μας πού πρέπει νά συζητᾶμε, καί, βεβαίως, πρέπει νά σεβόμαστε τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, πού γνωρίζει καλῶς τά πράγματα αὐτά καί ὅταν ἐρωτοῦνται πόσοι εἶναι, ὁμολογοῦν: «Εἴμαστε λίγοι καί ἀμέτρητοι».